

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

The Guidelines for Community-Based Tourism Management in Ban Phai Hu Chang, Bang Len District, Nakhon Pathom Province

พิมพ์ชนก มุลมิตร¹ ศศิประภา ไม้ตรา² ชฎาพร ทองดอนเกี๋ยง² และมนตรี ชันทอง²

¹อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย สาขาการการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

²นักศึกษาปริญญาตรีสาขาการการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
neopimm@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ชุมชนบ้านไผ่หูช้าง 2) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนบ้านไผ่หูช้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ 3) เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านไผ่หูช้าง ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยใช้แบบสังเกตการณ์ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 25 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมประชาชนในพื้นที่ และผู้ประกอบการร้านค้า โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามประเด็น และนำผลที่ได้มาเสนอในรูปแบบความเรียง ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทชุมชนบ้านไผ่หูช้างเป็นชุมชนชาวไทยทรงดำที่อพยพจากเพชรบุรี แต่เดิมอาชีพส่วนใหญ่ทำนาปีนาปรัง ปัจจุบันเปลี่ยนไปทำบ่อเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา และปลูกพืชผักปลอดสารพิษ รวมถึงการทอผ้า ซึ่งการทอผ้าของชาวไทยทรงดำมีสวดลายที่สวยงามและมีความแปลกใหม่ที่ยังคงอนุรักษ์ไว้ นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการนับถือดวงวิญญาณ โดยการนับถือผี หรือ ดวงวิญญาณเป็นสิ่งสำคัญ เช่น การทำพิธีเสนเรื่อน การเลี้ยงผีเพื่อการเซ่นไหว้วิญญาณของบรรพบุรุษภายในครอบครัว เป็นต้น รวมถึงงานประเพณีประจำปี อาทิ การรำแคน 2) ชุมชนไผ่หูช้างมีปัจจัยทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทางด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยทรงดำ คนในชุมชนมีความสามัคคีในการร่วมมือจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีส่วนร่วมในการวางแผน แสดงความคิดเห็น และติดตามผลของการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน และมีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีศักยภาพพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง 3) แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านไผ่หูช้าง คือ 1) การจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนในการบริหารจัดการรายได้เพื่อการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและรักษาสิ่งแวดล้อม 2) การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว 3) การพัฒนาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านและผู้มาเยือน 4) การกำหนดกติกาที่เห็นร่วมจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน 5) การสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการท่องเที่ยวกับองค์กรภายนอก

คำสำคัญ: การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านไผ่หูช้าง

Abstract

The researches aimed to 1) study the context of Ban Phai Hu Chang community 2) study the form of community - Based tourism development in Ban Phai Hu Chang community to become potential tourist attraction. 3) find the guidelines for management Community-Based Tourism of Ban Phai Hu Chang, Bang Len District, Nakhon Pathom Province. The research method are Observation and In-depth Interview with 25 key informants who are Village Headman, Assistant Village Headman, Shift Executive of Sub district administration, Director of Social Welfare Division, local people and shop owners in Phai Hu Chang community, Bang Len District, Nakhon Pathom Province. The data analysis, content analysis had applied and presented in this article. The study results indicated that 1) Ban Phai Hu Chang community was Tai Dam ethnic emigrated from Petchaburi and settled at Phai Hu Chang. Primarily, their occupation was paddy cultivation both in-season rice and off-season rice. Then, they constructed many ponds for freshwater prawns and fish farms also, they grew organic vegetable gardens. Including, they have woven outstanding Tai Dam weaving with beautiful designs and novelties that are still preserved Tai Song Dam culture. Moreover, there was also a culture of spirituality respect, such as the Sen Roeun tradition (ceremonial ghost worship for the soul of the ancestors within their family, as well as annual festivals such as Tai Dam dancing 2) the form of community – based tourism development found that the community had potential tourist factors and tourism activities that related to Tai Dam culture. Furthermore, local people had the harmony to cooperate activities by participation in decision - making, planning, expressing opinion and assessment of community-based tourism development. It also coordinated with related tourism authorities to develop the community as a potential attraction to be ready for tourist carrying capacity.

According to the results, the research discovered the five guidelines of community-based tourism management in Ban Phai Hu Chang, Bang Len District, Nakhon Pathom Province as follows: 1) establishment of community tourism group in income management for community development and environmental protection 2) Development of unique weaving activities for tourism. 3) Development of community based tourism interpretation to create a learning process between host and visitors 4) formulation the community rules for definitely tourism management. And 5) creating alliance networks partnerships with external organizations.

Keywords: community-based tourism management, community participation, community-based tourism, Ban Phai Hu Chang community

1. บทนำ

การเคลื่อนไหวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสความเคลื่อนไหวของโลก โดยเฉพาะกระแสของการพัฒนาที่ยั่งยืน นับตั้งแต่ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติได้ร่วมลงนามในแผนแม่บทของโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ในการประชุมสุดยอดของโลกทางด้านสิ่งแวดล้อม (Earth Summit) ที่ประเทศบราซิล เมื่อปี 2535 ซึ่งได้เป็นพันธกรณีที่แต่ละประเทศจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาประเทศให้มุ่งสู่ความยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม พร้อมทั้งคุ้มครองฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของคนรุ่นต่อไป และควรเปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางที่สุด ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนร่วมกันต่อไปได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559: ออนไลน์) นอกจากนี้เป้าหมายการพัฒนายั่งยืนมีประเด็นสำคัญคือการขจัดความยากจน การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ลดความเหลื่อมล้ำสร้างให้เกิดชุมชนเมืองที่ยั่งยืน และเน้นการสร้างภาคีความร่วมมือเพื่อผลักดันให้ถึงเป้าหมาย (Partnerships for Goals) ซึ่งส่งเสริมการทำงานร่วมกันจากทุกภาคส่วน ทั้งในประเทศและในระดับนานาชาติเพื่อสนับสนุนการระดมเงินทุน เทคโนโลยี การยกระดับศักยภาพของส่วนราชการและองค์กรสาธารณประโยชน์ และความรับผิดชอบต่อเป้าหมายร่วมกัน โดยอาศัยกรอบแนวคิดที่มองการพัฒนายั่งยืนผ่านมิติที่เชื่อมโยงกันของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายร่วมในการมุ่งขจัดความยากจนของประชากรโลกให้หมดสิ้นไปภายในปี 2573 (ไกรยศ ภัทราวาท. 2558: ออนไลน์)

สำหรับประเทศไทยได้ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำและเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง มีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ (ศรัญญา วรากุลวิทย์. 2558: 384) ก่อให้เกิดการจ้างแรงงานท้องถิ่นเพิ่มขึ้นเพื่อให้เป็นไปเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Criteria: GSTC) ที่ให้ความสำคัญกับการจ้างงานในผู้สูงวัย และผู้พิการ เพื่อสร้างความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ทั้งนี้ในกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้เน้นย้ำการทำงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว เพิ่มศักยภาพให้ชุมชน และใช้กลไกทางการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาความยากจนและยกระดับเศรษฐกิจของประเทศ นำมาซึ่งการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม อีกทั้งการท่องเที่ยวยังช่วยพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทางท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วที่สุด และก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมโดยผ่านกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้การบริหารจัดการตามเกณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนมาสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนในแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวมีความเข้มแข็งบนพื้นฐานของชุมชนเอง เพื่อเป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรมในชุมชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ และเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพ ส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจก่อเกิดการกระจายรายได้อย่างแท้จริง ช่วยสร้างประโยชน์ให้ชุมชน มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (อติภักดิ์ แสงสนิท. 2561: ออนไลน์)

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงทางสังคม ยกระดับคุณภาพการศึกษา และบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และประเด็นยุทธศาสตร์ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้อยู่ในระดับต้นของประเทศ (สำนักงานจังหวัดนครปฐม. 2561: ออนไลน์) เนื่องจากจังหวัดนครปฐมมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในชุมชนที่หลากหลายจากการที่ในอดีตมีกรรวมกลุ่มของชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น ลาวครั้ง ลาวเวียง ลาวโซ่งหรือไททรงดำ ทำให้ปัจจุบันจังหวัดนครปฐมยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยกระจายอยู่ในอำเภอต่างๆ ถึง 4 อำเภอ โดยกระจายอยู่ใน อำเภอกำแพงแสน อำเภอดอนตูม อำเภอบางเลน และอำเภอเมือง (ชนดล สุวรรณนิคม. 2556: 2) บ้านไผ่หูช้าง อ.บางเลน จ.นครปฐม เป็นชุมชนหนึ่งที่มีรากฐานจากไททรงดำหรือไทยโซ่ง มีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น และยังคงส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ สืบทอดต่อกันมาจนถึงชนรุ่นหลัง ชาวบ้านสื่อสารกันด้วยภาษาไทยคำ

รวมถึงการสอนภาษาไทยในโรงเรียน แต่ละหลังการเรียนยังคงสืบสานงานศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น โดยจักสานเครื่องมือเครื่องใช้ จากวัสดุธรรมชาติ ทอผ้าใช้เองและสามารถทอได้ทั้งชายและหญิง รวมถึงการตั้งกลุ่มทอผ้าในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ จากท้องถิ่นและจำหน่ายแก่ผู้ที่สนใจแต่พบว่ายังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไป ส่วนมากผู้ที่เข้ามาจะเป็นกลุ่ม หน่วยงานภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานเท่านั้นและไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ในจำนวนมากทำให้มีอุปสรรคในการพัฒนา พื้นที่ และอีกทั้งชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน รวมถึงการขาดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่มาเป็นตัวส่งเสริมและฟื้นฟูวัฒนธรรม และการพัฒนาการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ทำให้ไม่สามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว (นิรชราภา ทองธรรมชาติ 2560, ออนไลน์)

จากความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญาของชุมชนไผ่หูช้าง สามารถนำมาพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมที่ใช้กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อให้ชุมชนไผ่หูช้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ ได้รับการพัฒนา คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนไผ่หูช้าง และนำข้อมูลที่เป็น ประโยชน์มาเป็นแนวทางในการพัฒนาบ้านไผ่หูช้าง ให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว และเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่บ้านไผ่หูช้าง ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชน บ้านไผ่หูช้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ
3. เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านไผ่หูช้าง ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน

จังหวัดนครปฐม

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

พิมพรระวี โรจน์รุ่งสัจย์ (2553:20) ได้นิยามการท่องเที่ยวชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการ ทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยววนั้นๆ และมีส่วนได้ส่วนเสียที่เกิด จากการท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1) องค์ประกอบด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ที่ชุมชนมีฐาน ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน รวมถึงมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็น เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น 2) องค์ประกอบชุมชน ที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการคิด การวางแผน การปฏิบัติตาม แผน การติดตามตรวจสอบ ตลอดจนบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ท้องถิ่น ทั้งการกระจาย รายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการการท่องเที่ยว โดยเริ่มจากระดับ รากหญ้าจนถึงการปกครองท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่น 3) องค์ประกอบด้านการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น การจัดการสิ่งแวดล้อม และควบคุมการ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยพิจารณาในเรื่อง มี กฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวม มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีกองทุนของชุมชนที่ เลือประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มา เยือน และสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน 4) องค์ประกอบด้านการเรียนรู้ มีการสื่อความหมายเกี่ยวกับเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึง

สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยว รวมทั้งประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องได้รับประสบการณ์ และเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ นอกจากนี้ยังสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. 2555, ออนไลน์, กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.2559: 13)

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

อรรถชัย ก๊กผล (2552: 17 - 19) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจร ตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด ไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียว ตัวอย่างเช่น ในการแก้ปัญหาของชุมชน ควรเปิดให้ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนี้ 1) เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่ 2) ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไรและจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไร และควรที่จะจัดการกับปัญหาใดก่อนหลัง 3) ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด จะจัดหางบประมาณมาจากที่ใดและใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา 4) ร่วมดำเนินงาน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง 5) ร่วมกันติดตามประเมินผล ตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกันประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาทางแก้ปัญหา เพื่อให้งานหรือภารกิจดังกล่าวสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย 6) ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้ว่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัสดุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุขสบายความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้

3.3 การพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นการดำเนินงานที่จะให้การท่องเที่ยวไปในทิศทาง ที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว รักษาทรัพยากรให้คงความดึงดูด และพัฒนาให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งอาจแบ่งได้เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบริการการท่องเที่ยว และการส่งเสริมการท่องเที่ยว (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2552:2-12) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมชาย สนั่นเมือง (2540:19) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องมีกระบวนการและองค์ประกอบหลักที่สำคัญประกอบด้วย 1) แหล่งท่องเที่ยวต้องมีการพิจารณาทั้งในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน ความพร้อมของชุมชนท้องถิ่น ความพร้อมในเรื่องการบริหารจัดการ 2) การบริการทางท่องเที่ยว 3) การตลาดในส่วนของการตลาด จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องการจัดวางสินค้าเพราะการตลาดเป็นส่วนสำคัญในการชักจูงผู้ให้ซื้อ (นักท่องเที่ยว) มาซื้อสินค้า ดังนั้น ในเชิงของการตลาดจะต้องมีการทำความเข้าใจให้ชัดเจน

4. วิธีดำเนินการศึกษา/การวิจัย

4.1 ประชากร คือ ชุมชนตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำนวน 4,226 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชน ได้แก่ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน ได้แก่ผู้ใหญ่บ้านและรองผู้ใหญ่บ้านจากหมู่ที่4 และ 5 เป็นชุมชนที่เกี่ยวข้องกับไทยทรงดำโดยตรง และเป็นผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่การศึกษา ใช้การสุ่มแบบเจาะจง กลุ่มที่ 2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้อำนวยการบริหารส่วนตำบล เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้และเป็นผู้วางแผนการพัฒนาในชุมชนโดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง กลุ่มที่ 3 ประชาชนในพื้นที่ คือ ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลไผ่หูช้าง จำนวน 15 คน เป็นประชาชนที่เป็นไทยทรงดำโดยแท้หรือมีความเกี่ยวข้องกับไทยทรงดำ .โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง และกลุ่มที่ 4 ผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 4 ร้าน เนื่องจากเป็นร้านเครื่องดื่ม ร้านอาหาร และร้านขายของชำ โดยคัดเลือกมาอย่างละ 1 ร้าน ซึ่งแต่ละร้านเป็นร้านที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชน ใช้การสุ่มแบบเจาะจง รวมทั้งหมด 25 คน เนื่องจากเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ

ท่องเที่ยวและเป็นบุคคลที่มีความรู้และมีบทบาทในชุมชนโดยจะคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของความเป็นมาของพื้นที่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยทรงดำ ผู้ที่มีหน้าที่ในการวางแผนและการลงมือพัฒนา

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแบบสังเกตการณ์ (Observation) เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ และ ข้อมูลทุติยภูมิ ให้ได้ใกล้เคียงเป็นไปตามความเป็นจริงในการสัมภาษณ์และเอกสารที่ได้ศึกษามา

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5. ผลการศึกษา/การวิจัย

5.1 บริบทชุมชนไผ่หูช้าง พบว่าเป็นชุมชนที่มีเชื้อสายไทยทรงดำ หรือในอดีตเรียกว่าไตดำหรือลาวโซ่ง ที่อพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรีในสมัยร.5 ในสมัยก่อนชุมชนไผ่หูช้างเป็นพื้นที่รกร้างที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทั้งการแต่งกาย มีภาษาพูดและภาษาเขียน งานหัตถกรรมจักสาน การประกอบอาชีพในอดีตคือ ทำนา เกษตรกร ปัจจุบันได้หันมาประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งมากขึ้น โดยมีความโดดเด่นในเรื่องของจารีตประเพณี การแต่งกาย การนับถือผี และบรรพบุรุษ ส่วนการแต่งกายส่วนใหญ่เป็นผ้าพื้นสีดำที่ทอใช้เอง จึงเป็นที่มาของคำว่า ไทยทรงดำ มีการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายและมีความสามัคคีกันในชุมชน ร่วมกันทำพิธีกรรมต่างๆ ตามประเพณีวัฒนธรรมของตนเองเพื่อสืบทอดให้คงอยู่ต่อไป

5.2 ทรัพยากรในพื้นที่ พบว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่ใช้ในการทำเกษตร อาทิ สวนกล้วยไม้ บ่อกุ้ง บ่อปลา นาข้าว นาผักบุ้ง คุulong โดยรอบชุมชนที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ดังคำกล่าวอ้างของผู้ให้สัมภาษณ์ท่านที่ 1 ได้กล่าวถึงทรัพยากรธรรมชาติได้กล่าวไว้ว่า “อ้อ...ทรัพยากรธรรมชาติหรือ ก็มีพวกคลองคุulongสาธารณะ แล้วก็คลองเล็กๆ 14 สายอีก” ในส่วนทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นมีความโดดเด่นในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ทั้งทางภาษาพูด สภาพบ้านเรือน วิถีการดำเนินชีวิต มีกลุ่มทอผ้าที่สามารถทอได้ทั้งชายและหญิง มีศิลปวัฒนธรรมการจักสาน และงานประดิษฐ์ ดังคำกล่าวอ้างของผู้ให้สัมภาษณ์ท่านที่ 10 ได้กล่าวไว้ว่าทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นได้กล่าวไว้ว่า “ก็เอาไว้ให้คนรุ่นหลังดู...แล้วเวลามีงานนะ เขาก็จัดไว้ให้ดู ตอนนี่ก็ยังมีอยู่นะ อาจารย์ที่โรงเรียนเขาทำไว้ให้ดู ก็จัดไว้ให้ดูว่าบ้านแต่ก่อนเป็นยังไง” “อืม...ก็มี ศูนย์วัฒนธรรม มีการทอผ้า ทอผ้าเอง เอาไปขายบ้าง”

5.3 ปัจจัยด้านการท่องเที่ยว พบว่า 1) มีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว คือ การมีวัฒนธรรมประเพณีของไทยทรงดำที่เป็นเอกลักษณ์ ดังคำกล่าวอ้างของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมไทยทรงดำว่า “เห็นที่เขาทำกันอะนะ ก็มีผ้าทออะ เขาก็ยังทออยู่นะแต่มันน้อยแล้ว มันเป็นภูมิปัญญาของไทยทรงดำ เมื่อก่อนมีเยอะกว่านี้ แต่เขาก็ยังทอกันนะ” และผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11 กล่าวเสริมว่า “นักท่องเที่ยวก็สนใจนะมีวัฒนธรรมไทยทรงดำ ที่โดดเด่นนี่แหละ อ่า...น่าจะมีย่างเดียวแหละ แล้วก็ที่เขากลับมาเป็นศูนย์เรียนรู้อะ เขาก็ชอบเอาไว้เยอะมาก” 2) การเข้าถึงมีการจัดการเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกสบาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงชุมชนไผ่หูช้างได้ มีป้ายบอกทางตามข้างทาง เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาชุมชนไผ่หูช้างได้สะดวกสบายมากขึ้น 3) สิ่งอำนวยความสะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวก การมีร้านค้าถึงชยะ ที่จอดรถ ดังคำกล่าวอ้างของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 ได้กล่าวถึงสิ่งอำนวยความสะดวกว่า “สิ่งอำนวยความสะดวกหรือเอ่อ...มันก็มีแบบๆพวกน้ำ ไฟ มีห้องน้ำในชุมชนส่วนรวม มีพวกที่จอดรถ จอดได้เยอะแยะเลย ถึงชยะก็มีนะเกือบทั่วหมู่บ้าน” 4) ที่พัก คนในชุมชนส่วนใหญ่คิดว่าไม่มีความจำเป็นที่จะสร้างที่พักในพื้นที่เนื่องจากนักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวชมแบบวันเดย์ทริป 5) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่โดดเด่นที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยทรงดำ เช่น การทอผ้า การรำแคนประจำปี เป็นต้น ดังคำกล่าวอ้างของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 ได้กล่าวถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวว่า “เอ่อ...ก็มีกิจกรรมพวกของไทยทรงดำอะ ให้มาดูของในศูนย์ไทยทรงดำอะ เรียนรู้กิจกรรม แล้วก็มีการทอผ้าอะ ทอมานานแล้ว แล้วก็การทำกิจกรรมประจำปีของไทยทรงดำอะ นักท่องเที่ยวก็ชอบนะ” และผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 18 ได้กล่าวอ้างเพิ่มเติมว่า “ก็เอากิจกรรมทอผ้าอะมาทำการท่องเที่ยวได้จริงๆเขาก็ทอกันมานานแล้ว เดียวนี้เขาก็ทอกันอยู่” และผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 24 กล่าวเสริมว่า “ก็...นักท่องเที่ยวเขาก็ไม่

เรียนรู้ภูมิปัญญา เห็นเขาก้ชอบกัน เรียนรู้การทำผ้า แบบผ้าทออะ แล้วก็พวกกิจกรรมไทยทรงดำ เขาน่าจะได้เรียนรู้เอะนะ”

5.4 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนใฝ่หูช้างนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือการแสดงความคิดเห็น มีความร่วมระหว่างกันในการตัดสินใจการดำเนินงานเพื่อให้งานสามารถดำเนินไปได้ เป็นการสร้างความสามัคคีกันภายในชุมชนได้ ดังคำกล่าวอ้างของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 25 กล่าวว่า“แนวทางมีส่วนร่วมหรือ...คิดว่าไม่มีนะเพราะชาวบ้านเราก้สามัคคีกันอยู่แล้ว เวลาจะทำอะไรก็เรียกประชุมหารือกันว่าจะทำ ก็เอออตามกันหมด” ทั้งนี้คนในชุมชนใฝ่หูช้างมีบทบาทในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วย เพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์ และเป็นที่ยู้จักแก่นักท่องเที่ยว

5.5 การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนพบว่า ชุมชนใฝ่หูช้างมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมตัดสินใจ มีการส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองในการนำเสนอ “ของดี”มีการยกระดับคุณภาพชีวิต คงเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เคารพวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีการสร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยว ดังคำกล่าวอ้างของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 ได้กล่าวถึงความภาคภูมิใจในตนเองของชุมชนใฝ่หูช้างว่า“เขาก็มีการอนุรักษ์การทอผ้าไว้ ให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ให้คนรุ่นหลังๆไม่ลืม เวลาใครมาเที่ยวจะได้เห็นวิถีชีวิต” ซึ่งมีความสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า“พวกกิจกรรมไทยทรงดำ การทอผ้า วิถีชีวิต มีคนเข้ามาดูแล้วก็ชอบ คนในหมู่บ้านก็ภูมิใจในผลงานของตัวเอง”ซึ่งมีความสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 15 ได้กล่าวเสริมว่า “มีการทอผ้าอะ แล้วก็กิจกรรมของไทยทรงดำ ที่เป็นความภาคภูมิใจของหมู่บ้านนี้แหละ เพราะเป็นเหมือนเอกลักษณ์ของหมู่บ้านมานานแล้ว”ทว่ายังขาดการจัดการในด้านผลตอบแทนและการกระจายรายได้สู่ชุมชน ดังคำกล่าวอ้างของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 ได้ว่า “มันยังไม่มีเงินก้อนใหญ่ขนาดนั้น ที่เข้ามาจัดสรรในหมู่บ้านได้ การทำพวกท่องเที่ยวก็แค่บางกลุ่ม ก็เข้าเป็นกลุ่มๆไป คิดว่าไม่น่าจะมีการจัดสรรนะ”ซึ่งมีความสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 14 ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า“มันไม่ได้เป็นส่วนรวมนะ มันก็เป็นของร้านใครร้านมันเป็นส่วน ๆ ไม่ได้เข้าสู่ชุมชน อย่างการทอผ้าก็เข้าสู่กลุ่มทอผ้า ไม่ได้เข้าส่วนรวม”

จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมโดยนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยได้แนวทางดังนี้คือ 1) การจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนในการบริหารจัดการรายได้เพื่อการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและรักษาสิ่งแวดล้อม 2) การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว 3) การพัฒนาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านและผู้มาเยือน 4) การกำหนดกติกาที่เห็นร่วมจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน 5) การสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการท่องเที่ยวกับองค์กรภายนอก

6.สรุปผลการศึกษา/การวิจัย

บริบทชุมชนใฝ่หูช้างอพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรีในสมัยร.5 เป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทั้งการแต่งกาย มีภาษาพูดและภาษาเขียนที่เป็นของตัวเอง งานหัตถกรรมจักสาน การประกอบอาชีพในอดีตคือ ทำนา เกษตรกร ในปัจจุบันมีการประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งมากขึ้น โดยมีความโดดเด่นในเรื่องของจารีตประเพณี การแต่งกาย การนับถือผี และบรรพบุรุษ โดยมีทรัพยากรในพื้นที่ทั้งทรัพยากรธรรมชาติเป็นสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่ใช้ในการทำการเกษตร ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีความโดดเด่นในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ทั้งทางภาษาพูด สภาพบ้านเรือน วิธีการดำเนินชีวิต มีกลุ่มทอผ้า โดยมีปัจจัยด้านการท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจและด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมไทยทรงดำ รวมถึงมีการเข้าถึงที่มีจัดการเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกสบาย เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงชุมชนใฝ่หูช้างได้ มีป้ายบอกทางตามข้างทาง ทั้งนี้คนในชุมชนมีส่วนร่วมมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมตัดสินใจ มีการส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองในการนำเสนอ “ของดี”มีการยกระดับคุณภาพชีวิต คงเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เคารพวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีการสร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยว จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถหา

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมโดยนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน โดยได้แนวทาง ดังนี้คือ 1) การจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนในการบริหารจัดการรายได้เพื่อการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและรักษาสิ่งแวดล้อม 2) การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว 3) การพัฒนาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านและผู้มาเยือน 4) การกำหนดกติกาที่เห็นร่วมจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน 5) การสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการท่องเที่ยวกับองค์กรภายนอก

7. การอภิปรายผลการวิจัย

ชุมชนบ้านไผ่หูช้างเป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นของชาวไทยทรงดำ และมีความพร้อมในด้านบุคลากรสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว มีความพร้อมในการร่วมมือกับภาครัฐเท่าที่จะสามารถทำได้ และยังมีพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้ชุมชนก้าวไปในทิศทางที่ดีมากยิ่งขึ้น ดังที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2552:2-12) ได้กล่าวไว้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวคือการดำเนินการดำเนินงานที่จะให้การท่องเที่ยวไปในทิศทางที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว รักษาทรัพยากรให้คงความดึงดูด และพัฒนาให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งอาจแบ่งได้เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบริการการท่องเที่ยว และการส่งเสริมการท่องเที่ยว นอกจากนี้คนในชุมชนไผ่หูช้างมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของออร์ทอ กักผล (2552: 17 - 19) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด เน้นการเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ตนเองอยู่ ร่วมคิดและจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานร่วมดำเนินงาน โดยจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง ร่วมกันติดตามประเมินผล ตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกัน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาทางแก้ปัญหา เพื่อให้งานหรือภารกิจดังกล่าวสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าชุมชนไผ่หูช้างมีความสามัคคีและมีส่วนร่วมในเกือบทุกขั้นตอน ยกเว้นในขั้นตอนของการร่วมรับผลประโยชน์ในลักษณะของรายได้ แต่ร่วมรับประโยชน์ในลักษณะของความสุขสบายความพอใจในการร่วมทำกิจกรรมต่างร่วมกัน

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมโดยนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยได้แนวทาง ดังนี้คือ 1) การจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนในการบริหารจัดการรายได้เพื่อการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและรักษาสิ่งแวดล้อม 2) การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว 3) การพัฒนาการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านและผู้มาเยือน 4) การกำหนดกติกาที่เห็นร่วมจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน 5) การสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการท่องเที่ยวกับองค์กรภายนอก สอดคล้องกับองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ที่ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน รวมถึงมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น 2) องค์ประกอบชุมชน ที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการคิด การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามตรวจสอบ ตลอดจนบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ท้องถิ่น 3) องค์ประกอบด้านการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น การจัดการสิ่งแวดล้อม และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต โดยพิจารณาในเรื่อง มิกซ์ กติกาในการจัดการ 4) องค์ประกอบด้านการเรียนรู้ มีการสื่อความหมายเกี่ยวกับเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. 2555, ออนไลน์, กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2559: 13)

8. ข้อเสนอแนะ

- 8.1 ควรทำการศึกษาเรื่องการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในชุมชนไม่ห่าง
- 8.2 ควรศึกษาเรื่องศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนไม่ห่าง ตำบลไม่ห่าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
- 8.3 ควรศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมโดยชุมชนในพื้นที่ชุมชนไม่ห่าง ตำบลไม่ห่าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2550). **คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ไกรยศ ภัทราวาท. (2558). **เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก 17 ประการ**. สืบค้นเมื่อ 22 มกราคม 2561, <http://www.qlf.or.th/Home/Contents/1065>
- ชนดล สุวรรณนิกะ. (2556). **แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษาวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร
- นพรัตน์ เยียรพะพันธ์ และคณะ. (2558). **แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ณ บ้านไม่ห่าง ตำบลไม่ห่าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม**. ศิลปะศาสตร์บัณฑิต สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- นิรชราภา ทองธรรมชาติ. (2560). **การพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของบ้านไม่ห่าง**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. (2553). **การท่องเที่ยวชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- พจนา สวนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, กรุงเทพฯ.
- ศรัณญา วรากุลวิทย์. (2558). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: แววิวาห์พรีนติ้ง
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2561, จาก http://www.nesdb.go.th/download/article/article_20150813133735.pdf
- สำนักงานจังหวัดนครปฐม. (2561). **แผนพัฒนาจังหวัดนครปฐม 4 ปี (พ.ศ. 2561-2564)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2561, จาก www.nakhonpathom.go.th/files/com_news..plan/2016-11_71a0e26cc1c1c8a.pdf
- อติภักดิ์ แสงสนิท. (2561). **ภาคี อพท. จัดแรงงานท้องถิ่นสูงลิ่ว**. ใน กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2561, <http://www.bangkokbiznews.com/pr/detail/36516>
- อรทัย กักผล. (2552). **คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น**. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.